

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách v strednej odbornej škole v školskom roku 2013/2014 v SR

Základné údaje

Kontrola odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách sa konala v **112** stredných odborných školách, z ktorých bolo 84 štátnych, 25 súkromných, 3 cirkevné a 10 škôl bolo s vyučovacím jazykom národností. Spolu bolo vykonaných **120** následných inšpekcií.

Na odstránenie zistených nedostatkov bolo uplatnených **751** opatrení, z toho 290 odporúčaní, 324 opatrení prijatých kontrolovaným subjektom, 137 opatrení uložených školskou inšpekciou.

Prehľad akceptácie/splnenia týchto opatrení uvádza tabuľka:

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	751					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	290		324		137	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	258	89,6	283	90,7	115	85,8

Z uvedeného počtu sa nedali skontrolovať 2 odporúčania, 9 opatrení prijatých kontrolovaným subjektom a 2 opatrenia uložené školskou inšpekciou prevažne z dôvodu organizačných zmien v škole, zmeny právnych predpisov alebo v školách nenastala situácia, dôsledkom ktorej by mohlo/malo dôjsť k akceptácii opatrenia. Neaktuálne boli 3 opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom a 1 opatrenie uložené školskou inšpekciou (spolu 2,3 %).

Analýza zisteného stavu

Prevládajúce nedostatky zistené pri inšpekciách

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo akceptovaných a splnených **656** (87,3 %).

Zistené nedostatky sa vyskytli v/vo

- školských vzdelávacích programoch (ŠkVP),
- hodnotení a klasifikácii žiakov,
- prijímacom konaní,
- ukončovaní vzdelávania,
- pedagogickej dokumentácii,
- vo výkone štátnej správy v 1. stupni a v rozhodovaní riaditeľov neštátnych škôl,
- školských poriadkoch,
- organizácii výchovy a vzdelávania.

Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov

Odporúčania

Z uplatnených **290 odporúčaní** bolo prijatých **89,6 %**. Smerovali k zlepšeniu úrovne vypracovania ŠkVP, k ich aktualizácii, k rozpracovaniu na podmienky školy a k doplneniu chýbajúcich častí (informácie o maturitných skúškach, o profile a kompetenciách absolventov, o podmienkach výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími

potrebami, o predpokladaných zmenách v štruktúre pedagogického zboru). Odporúčania sa týkali učebných plánov (UP), najmä ich úplnosti (vlastné poznámky, voliteľné predmety, disponibilné hodiny, realizácia odbornej praxe). Ďalšie sa vzťahovali na zefektívnenie vnútorného systému kontroly a hodnotenia (vypracovanie kritérií hodnotenia a klasifikácie žiakov, dodržiavanie schváleného systému hodnotenia a klasifikácie), na prácu poradných orgánov škôl (analýza výchovno-vzdelávacích výsledkov, uplatňovanie efektívnych opatrení na ich zlepšenie, interné vzdelávanie) a na vedenie pedagogickej dokumentácie (vyplňanie protokolov o komisionálnych skúškach, absencia niektorých príloh k nim, neúplnosť katalógových listov, zápisy učiva v triednych knihách). Časť odporúčaní smerovala k prijímaniu žiakov na vzdelávanie (doplnenie kritérií na prijímanie), k maturitnej skúške (dôslednejšie zaškolenie učiteľov podieľajúcich sa na príprave a realizácii externej aj internej časti), k vypracovaniu preventívno-výchovného programu ochrany pred sociálno-patologickými javmi a k implementovaniu Národného programu finančnej gramotnosti. Individuálny charakter mali odporúčania týkajúce sa organizácie záverečných skúšok, doplnenia školských poriadkov, zvýšenia úrovne vypracovania plánu práce školy, zabezpečenia požadovanej úrovne výkonu štátnej správy v 1. stupni, zabezpečenia dostupných učebníc, zriadenia odborných učebníc s adekvátnymi učebnými pomôckami, zosúladenia tematických výchovno-vzdelávacích plánov teoretického a praktického vyučovania, eliminácie vysokého počtu vymeškaných hodín a uplatňovania metód a foriem práce napomáhajúcich rozvíjať poznávacie, hodnotiace a sociálne kompetencie. Školská inšpekcia odporučila zriadiť v niektorých školách žiacku školskú radu.

Prijatím odporúčaní kontrolovanými subjektmi sa skvalitnilo vypracovanie ŠkVP, zvýšila sa ich informačná hodnota a komplexnosť, vytvorili sa predpoklady pre skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu. Akceptácia odporúčaní napomohla zvýšiť účinnosť kontrolného systému, zabezpečiť objektívnejšie hodnotenie a klasifikáciu žiakov a zefektívniť prácu poradných orgánov. Skvalitnilo sa vedenie pedagogickej dokumentácie, vytvoril sa predpoklad pre lepšiu prípravu a realizáciu prijímania na vzdelávanie a maturitnú skúšku. Prijatie odporúčaní prispelo ku zriadeniu žiackej školskej rady (ŽŠR) v niekoľkých školách, čo dalo možnosť presadzovať záujmy žiakov a zvýšilo ich podiel na zodpovednosti za sebarealizáciu a chod školy.

Neakceptovanie odporúčaní v 1 SOŠ v Bratislavskom kraji malo negatívny dopad na zabezpečenie odbornosti vyučovania, priestorové vybavenie v teoretickom aj praktickom vyučovaní a kvalitu práce výchovného poradcu. V inej SOŠ v Trenčianskom kraji neprijali v plnom rozsahu odporúčanie na spracovanie všetkých ŠkVP v jednotnom formáte. Odporúčanie rozpracovať a zaradiť hlavné úlohy školy do plánu práce školy, využívať metodické združenia v oblasti kontroly spracovania ŠkVP a vzdelávať pedagógov vo finančnej gramotnosti neprijali v ďalšej SOŠ (Trenčiansky kraj). V niektorých školách neprijatie odporúčaní viedlo k pretrvávaniu nedostatkov v nezjednotenom postupe členov predmetových komisií pri hodnotení a klasifikácii žiakov alebo v nejednotnosti hodnotenia odborných kompetencií žiakov v rámci praktickej prípravy alebo v absencii kritérií hodnotenia v protokoloch o komisionálnych skúškach. Nedostatky neboli odstránené v 1 SOŠ, kde neprijímali opatrenia na riešenie výchovno-vzdelávacích problémov žiakov. V niekoľkých školách neboli upravené vstupné priestory z dôvodu finančnej nákladnosti a nenavštevovania školy žiakom so zdravotným znevýhodnením. V 1 súkromnej škole v Banskobystrickom kraji nevznikla ŽŠR z dôvodu nezájmu žiakov o jej zriadenie. V 1 SOŠ (Žilinský kraj) vyhodnotenie dotazníkov preukázalo naďalej pretrvávajúcu uzavretú klímu zapríčinenú spôsobom riadenia školy riaditeľom.

Plnenie opatrení prijatých kontrolovaným subjektom

Riaditeľmi škôl bolo **prijatých 283 opatrení**, čo predstavuje **90,7 %**. Najviac z nich sa vzťahovalo na zverejnenie ŠkVP a prerokovanie s radou školy, so stavovskými alebo profesijnými organizáciami, so subjektom koordinácie vzdelávania a prípravy na úrovni

samosprávneho kraja alebo fyzickou osobou, pre ktorú sa žiaci pripravovali na povolanie. UP nedodržiavali minimálny týždenný počet vyučovacích hodín, neobsahovali vlastné poznámky alebo boli neaktuálne. Učebné osnovy (UO) neboli pre niektoré predmety vypracované alebo neboli vypracované minimálne v rozsahu vzdelávacích štandardov, neuvádzali pedagogické stratégie vyučovania a učebné zdroje. Nedostatky boli v prijímaní žiakov (obsah kritérií prijímacieho konania, zverejnenie kritérií na verejne prístupnom mieste), v pedagogickej dokumentácii a v hodnotení a klasifikácii žiakov. V časti subjektov sa vyskytli nedostatky pri realizácii maturitnej skúšky v dodržiavaní pokynov NÚCEM k externej časti, vo výbere skúsených pedagógov do funkcie hodnotiteľov a administrátorov, v uplatňovaní váženého priemeru pri stanovení výsledného prospechu, v nevyjadrení sa profesijných alebo stavovských organizácii k témam teoretickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky a záverečnej skúšky a v nedelegovaní ich zástupcu za stáleho člena skúšobnej komisie. V iných školách v školských poriadkoch chýbali niektoré ustanovenia, prípadne neboli prerokované na zasadnutí rady školy a účastníci výchovno-vzdelávacieho procesu o ňom neboli informovaní. Ďalšie prijaté opatrenia súviseli s odstránením nedostatkov v rozhodnutiach riaditeľov škôl a vo výkone štátnej správy v 1. stupni, s kvalifikačnými predpokladmi na výkon riadiacej funkcie, s vykonávaním priamej vyučovacej činnosti, so zabezpečením základných učebníc pre každého žiaka a s nedostatočnou informovanosťou o zhoršení prospechu žiaka. Ojedinelé boli opatrenia týkajúce sa nekorektných opráv odpovedových hárkov, prijatia uchádzača bez ukončeného nižšieho stredného vzdelania a prestupu žiakov v priebehu 1. ročníka. Sporadicky sa vyskytli aj nedostatky súvisiace s vykonávaním činností nestanovených UO pri vyučovaní odborného predmetu prax na pracoviskách fyzických a právnických osôb, s vypracovaním dohôd o zabezpečení praktického vyučovania a s preukázaním absolvovania odbornej prípravy inštruktorom odborného výcviku a odbornej praxe zabezpečenou príslušnou stavovskou organizáciou.

Plnením opatrení prijatých kontrolovaným subjektom sa zvýšila obsahová úroveň základného školského dokumentu, revidovali sa školské dokumenty podľa aktuálneho stavu, UP sa zosúladiť s rámcovými učebnými plánmi (RUP) a skvalitnili a doplnili sa UO, zlepšilo sa vypracovanie školských poriadkov, vytvorili sa východiská pre zabezpečenie plynulosti a objektivity prijímacích a maturitných skúšok, zlepšilo sa riadenie a odstránili sa nedostatky v rozhodovaní a výkone štátnej správy v 1. stupni ako i nedostatky v zabezpečení a realizácii vyučovania odborných predmetov a praktickej prípravy, čo dávalo predpoklad pre skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu.

Nesplnením opatrení prijatých kontrolovaným subjektom sa neodstránili nedostatky vo vypracovaní alebo plnení UO v predmetoch matematika, prax a v niektorých odborných predmetoch, čo malo negatívny dopad na úroveň ich vyučovania (Trnavský a Prešovský kraj). V 1 SOŠ (Trenčiansky kraj) nespĺnili 5 prijatých opatrení týkajúcich sa najmä vypracovania a realizácie UP nadstavbovej formy štúdia, prepracovania UO deviatich predmetov v súlade s týždennou hodinovou dotáciou a v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom. Nedostatky pretrvávali aj v prijímaní žiakov na vzdelávanie v 2 SOŠ v Trnavskom kraji. Riaditeľka jednej z nich prijala do 2-ročného učebného odboru 3686 F stavebná výroba žiakov, ktorí úspešne ukončili 9. ročník základnej školy, získali nižšie stredné vzdelanie, pričom tento učebný odbor je určený pre žiakov, ktorí ukončili základnú školu v nižšom ako 9. ročníku a nenadobudli nižšie stredné vzdelanie. Kvalifikačné požiadavky naďalej nespĺňal vyučujúci odborných výtvarných predmetov v 1 škole a majstri odborného výcviku v inej škole v Banskobystrickom kraji. Neúplné a nekonkrétne kritériá hodnotenia a klasifikácie žiakov z praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky neboli skorigované v 1 SOŠ v Trnavskom kraji. Individuálne učebné plány nevypracovala pre žiakov, ktorí zo závažných dôvodov požiadali o vzdelávanie podľa nich, ďalšia SOŠ v Trnavskom kraji. V 1 SOŠ v Prešovskom kraji riaditeľ neabsolvoval funkčné inovačné vzdelávanie a ŠkVP neprerokovali s príslušnou stavovskou organizáciou, čím neboli vytvorené podmienky pre jeho zosúladenie s potrebami praxe.

Plnenie uložených opatrení

Školská inšpekcia **uložila 137 opatrení** na odstránenie pretrvávajúcich nedostatkov, z ktorých bolo splnených **85,8 %**. Prevažovali nedostatky vo vypracovaní UP v rozpore s príslušným RUP, v rozpracovaní/nevypracovaní UO v súlade s UP a vzdelávacími štandardmi a v realizácii vyučovacieho procesu podľa nich, v hodnotení a klasifikácii žiakov a v dodržiavaní právnych predpisov a pokynov NÚCEM pri prijímaní žiakov a ukončovaní štúdia. Negatívne sa prejavila nedostatočná kooperácia niektorých škôl so stavovskými alebo profesijnými organizáciami (neprerokovanie ŠkVP, nepredloženie tém jednotlivých častí maturitnej a záverečnej skúšky na vyjadrenie). Vyskytlo sa aj vydávanie rozhodnutí, ktoré neobsahovali všetky predpísané náležitosti a chýbali niektoré dokumenty školy. Individuálny charakter mali opatrenia uložené kontrolovaným subjektom, ktoré sa týkali nevyhovujúcich materiálno-technických podmienok, povoľovania prestupu žiakov v 1. ročníku, nezabezpečenia vyučovania odborných predmetov v jazyku národnostnej menšiny, organizácie vyučovania, plnenia vyučovacej povinnosti riaditeľkou školy, oboznamovaním žiakov so zásadami bezpečnosti práce a ochrany zdravia.

Splnenie uložených opatrení malo pozitívny dopad na vypracovanie ŠkVP, UP a UO a realizovanie výchovno-vzdelávacieho procesu podľa nich. Odstránili sa nedostatky v školských dokumentoch, v prijímaní žiakov, v ukončovaní štúdia, vo vydávaných rozhodnutiach, hodnotení a klasifikácii žiakov a v ďalších oblastiach.

Nesplnenie uložených opatrení spôsobilo pretrvávanie nedostatkov v dokumentoch školy a vo výchovno-vzdelávacom procese realizovanom podľa nich. V 1 SOŠ (Trenčiansky kraj) nevypracovali ŠkVP pre denné pomaturitné kvalifikačné štúdium. V inej škole (Banskobystrický kraj) napriek vykonaným personálnym zmenám vo vyučovaní odborného predmetu prax pretrvávalo jeho nekvalifikované vyučovanie, čo malo negatívny dopad na odbornosť vyučovania. Prekročenie stanoveného maximálneho počtu žiakov v dvoch skupinách predmetu odborný výcvik o jedného žiaka neodstránili v 1 škole v Trnavskom kraji.

Najviac nesplnených uložených opatrení bolo v súkromnej SOŠ v Bratislavskom kraji, kde sa konali 2 opakované následné inšpekcie. Predložené ŠkVP neboli spracované v plnom rozsahu. UP neboli v súlade s RUP a rozvrhom hodín, UO boli neúplné, ich rozsah nezodpovedal UP a realizovaný výchovno-vzdelávací proces nezodpovedal ich obsahu. Žiaci dochádzali na vyučovanie nepravidelne a vo veľmi malom počte, priestorové a materiálno-technické podmienky pre praktické vyučovanie boli nevyhovujúce, nesprávne boli vyhotovené dohody s právnickými alebo fyzickými osobami o realizácii praktického vyučovania. Žiaci nemali vytvorené podmienky na výkon praktického vyučovania u právnických alebo fyzických osôb a nebola preukázaná realizácia dištančnej formy teoretického vzdelávania v externom kombinovanom štúdiu všetkých odborov na elokovanom pracovisku školy v Hnúšti (75 žiakov) a nadstavbového štúdia v Bratislave (6 žiakov). Prijímanie uchádzačov na vzdelávanie sa uskutočňovalo v rozpore s právnym predpisom, skúšajúcimi na komisionálnych skúškach boli nekvalifikovaní učitelia. Nedostatky pretrvávali v rozhodovacom procese, v evidencii dochádzky žiakov na vyučovanie, v organizácii vyučovania v externom štúdiu, chýbali systémové aktivity k prevencii a riešeniu šikanovania a agresivity žiakov. Hospitácie preukázali málo vyhovujúcu úroveň teoretického a priemernú úroveň praktického vyučovania. Žiaci o vyučovanie prejavovali len malý záujem. Kontrolu procesu a výsledkov výchovy a vzdelávania nemohli školskí inšpektori v pôvodne plánovanom počte hodín hospitácií vykonať pre neprítomnosť žiakov na vyučovaní (počas komplexnej aj následnej inšpekcie).

Iné zistenia

V upozornení adresovanom zriaďovateľovi súkromnej SOŠ v Bratislavskom kraji, kde nesplnenie opatrení uložených Štátnou školskou inšpekciou k obzvlášť závažným zisteným nedostatkom malo negatívny dopad na zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov, bolo

poukázané na nedodržanie Normatívu materiálo-technického a priestorového zabezpečenia pre študijný odbor 6446 K kozmetik, nevytvorenie podmienok na výkon praktického vyučovania u právnických a fyzických osôb a nepreukázanie dištančnej formy teoretického vzdelávania v externom kombinovanom štúdiu všetkých odborov na elokovanom pracovisku školy v Hnúšti a nadstavbového štúdia v Bratislave. Informácie o splnení opatrení na odstránenie zistených nedostatkov mal zriaďovateľ poslať Školskému inšpekčnému centru Bratislava do 31. 08. 2014. Zriaďovateľ bol samostatným listom upozornený, že v prípade nesplnenia uložených opatrení bude podaný návrh na vyradenie školy zo siete škôl a školských zariadení v SR. Školská inšpekcia zároveň listom oznámila odboru školstva príslušného okresného úradu zistené závažné nedostatky ako aj skutočnosť, že v kontrolovanej škole bola odbornosť vyučovania 43,43 %. Štátna školská inšpekcia podala tiež podnet MŠVVaŠ SR na kontrolu použitia finančných prostriedkov poskytnutých prostredníctvom Okresného úradu Bratislava zriaďovateľovi školy.

Riaditeľstvo 1 kontrolovanej školy v Trenčianskom kraji po novelizácii vyhlášky o stredných školách v roku 2012 s úpravou sústavy skupín študijných odborov a zameraní študijných odborov v SOŠ zistilo vyradenie schváleného odboru 2418 K mechanik požiarnej techniky a jeho nahradenie študijným odborom 2447 K mechanik hasičskej techniky. Z tohto dôvodu bol pre školský rok 2013/2014 prepracovaný ŠkVP, ale o zmenu v sieti škôl a školských zariadení vedenie školy písomne nepožiadalo.

Riaditeľ SOŠ v Nitrianskom kraji požiadal Slovenskú poľnohospodársku a potravinársku komoru v nadväznosti na prijaté opatrenie o potvrdenie odbornej spôsobilosti inštruktorov praktického vyučovania realizovaného na základe dohody u fyzických a právnických osôb. Stavovská organizácia ani po opakovanej žiadosti potvrdenie do termínu konania následnej inšpekcie (1 rok) nevydala.

Riaditelia 2 súkromných škôl, v ktorých sa zistili nedostatky v dodržaní pokynov NÚCEM k administrácii a hodnoteniu testov EČ MS, uplatnili voči zodpovedným pedagogickým zamestnancom písomné upozornenie na porušenie pracovnej disciplíny.

Záver

Skvalitnenie vypracovania ŠkVP, zvýšenie účinnosti kontrolného systému a lepšia príprava a realizácia prijímacích a maturitných skúšok ako i zobjektívnenie hodnotenia a klasifikácie žiakov a dôslednejšie vedenie pedagogickej dokumentácie spolu so splnením ďalších opatrení umožnili zvýšiť úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu. Odstránenie nedostatkov vo vypracovaní školských poriadkov, v rozhodovaní riaditeľov, výkone štátnej správy v 1. stupni a v organizácii výchovy a vzdelávania sa pozitívne prejavilo na riadení škôl a ich výchovno-vzdelávacej činnosti.

Nesplnenie uplatnených opatrení sa v časti škôl negatívne odrazilo na úrovni výchovno-vzdelávacieho procesu, v ktorom školy naďalej postupujú podľa nekvalitne vypracovaných učebných plánov a učebných osnov, resp. učebné osnovy nevypracovali. V niektorých školách sa nezabezpečila objektívnosť hodnotenia a klasifikácie žiakov ani objektívnosť prijímacieho konania a jeho zosúladenie s právnymi predpismi, neodstránili sa nedostatky v dokumentoch škôl a v odbornosti vyučovania. Naďalej pretrvávajúce nedostatky obzvlášť závažného charakteru budú dôvodom návrhu na vyradenie Súkromnej strednej odbornej školy, Budatínska 61, Bratislava zo siete škôl.

Odporúčania a podnety

Stavovským organizáciám

- vydávať odborné stanovisko k obsahu teoretickej aj praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky v štruktúrovanej forme vo vzťahu k profilu absolventa, čo by umožnilo odstrániť formálnosť tohto procesu
- realizovať dôsledne v súlade s ustanovením § 10 ods. 2 zákona č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov vydávanie potvrdenia o odbornej spôsobilosti inštruktorov praktického vyučovania realizovaného na základe dohody u fyzických alebo právnických osôb príslušnými stavovskými a profesijnými organizáciami.